

Fellesskap og samhørighet

Taler

Gro Harlem Brundtland

Dato

1 januar 1988

Sted

NRK radio og fjernsyn

Omstendigheter

Nyttårstale

- 1 Ett av perspektivene jeg vil stanse litt ved dette årsskiftet er vårt forhold til hverandre. Vi som bor i Norge lever i et av verdens rikeste land, og velstanden er mer rettferdig fordelt enn noe annet sted.
- 5 Samtidig ser vi at hvis vi skal sikre vår felles velstand, er vi helt avhengige av hverandre, av samarbeid mellom mennesker og institusjoner i vårt samfunn.

Vi ser at de som en tid tror de kan klare seg best alene, tar feil når det først røyner på. Slår vi inn på den veien, mister vi også noen av livets viktigste verdier:

10 fellesskap og samhørighet med andre mennesker.

Av de mange inntrykkene i møtet med mennesker i året som gikk, minnes jeg også en som tok opp et urovekkende trekk i vårt samfunn:

«Ensomheten er i ferd med å bli vår nye folkesykdom,» sa han.

15

Han har mye rett. Midt i vår trygge travelhet blir det ofte for liten tid til andre. Kanskje kan vi gjøre noe med det i det nye året?

Vi er avhengige av hverandre som mennesker, men også på en annen måte: Det er det vi sammen skaper, som er grunnlaget for hva vi kan utrette. Som Erik Brofoss sa det: Vi lever av hverandres arbeid.

20

Vi veves stadig sterkere sammen, også i en avhengighet av det som skjer i andre land. Det påvirker vår økonomi, vårt miljø og våre frem tidsmuligheter. Derfor er det Norges holdning at vi må få til et sterkere internasjonalt samarbeid.

25

Ved dette nyttårsskiftet kan vi glede oss over den historiske avtalen mellom USA

30 og Sovjetunionen om atomnedrustning. Det er en avtale som åpner muligheter
av enda større betydning for å bygge en tryggere verden, med mer samarbeid og
mindre strid.

Vi må bygge videre på dette i det livsviktige arbeidet for økt tillit
mellommennesker og nasjoner.

35

Også her hjemme kreves det mer samarbeidsvilje og et sterkere fellesskap. Nå må
vi vise at vi har ryggrad til å bære litt motgang - etter den medgang
oljerikdommene gav oss i 70-årene og begynnelsen av 80-årene.

40 Vårt land er inne i en økonomisk krise. Det skyldes to forhold.

Det ene er vårt eget ansvar. I flere år har vi levd på forskudd. Vi har brukt mer
enn vi tjener.

45 Det andre er tilbakeslaget i verdensøkonomien, som vi har liten eller ingen
innflytelse på.

Ansaret for å komme ut av krisen er likevel vårt eget. Og det er en oppgave vi
bare kan klare sammen.

50

Vi har full sysselsetting med mer privat velstand og flere fellesgoder enn noen
gang før. Derfor er det også vanskelig å ta innover seg hva det kan føre til hvis vi
lar være å handle nå. Men samfunnsøkonomien er i ulage slik at vi kan miste
balansen og begynne å skli ned fra velferdstoppen. Det kan føre til at vi får
55 arbeidsledighet, sosiale nedskjæringer og mindre velferd for oss alle.

Derfor må vi hjelpe hverandre til å gjenvinne balansen, slik at vi fortsatt kan
nyte godt av å leve i et av verdens beste samfunn.

60 Men er vi så ikke et av verdens rikeste land?

Jo, vi er det. Men vi har oppført oss som om vi var enda rikere enn vi er. Vi lever
kort og godt over evne.

65 Som nasjon bruker vi 30 milliarder kroner mer på ett år enn vi tjener. Det er et
minus i regnskapet på 14 000 kroner i året per yrkesaktiv. Det betyr at vi har

bevilget oss selv en månedslønn mer enn det er dekning for. Og dette er jo penger vi låner fra utlandet og som skal betales tilbake med renter.

70

En del av dem som hører dette, vil ha rett når de sier at overforbruket ikke skyldes dem. Men det betyr bare at andre bruker enda mye mer.

Det er bare én måte for oss å skape balanse i det norske regnskapet på: Vi må skape mer, bruke mindre og fordele bedre.

75

Fallet på aksjebørsene over hele verden i høst er et dramatisk uttrykk for de store problemene i verdensøkonomien.

Landene får lavere vekst. Det betyr at oppgaven å selge flere norske varer i utlandet er blitt vanskeligere, men den er blitt enda mer nødvendig.

80

Oljeprisen og dollarkursen er også falt, noe som rammer Norge dobbelt opp.

Alle disse forholdene - som vi ikke selv er herre over - virker direkte inn på vår egen situasjon.

85

Tenk dere Norge som en liten båt på et stort hav. Vi er i stor grad prisgitt vinden og bølgene. Men vi har et ror og et seil. Spørsmålet er hvordan vi greier å manøvrere på et opprørt hav.

90

Vår evne til å produsere og levere andre varer enn olje til verdensmarkedet blir helt avgjørende for hvordan vi skal klare oss i årene framover.

Som på idrettsbanen under De olympiske leker i år bestemmes vår plassering av en sammenligning mellom våre og andres ytelser. Det vi skaper må holde mål, både på hjemmebane og bortebane. Vi må bare se i øynene at uten norsk konkurransedyktighet overtar andre vår plass, på område etter område.

95

Det er derfor vi har sagt fra om alvoret og varslet at vi ikke kan innfri mange krav. Det er derfor vi har sagt at det ikke er mulig å love økt kjøpekraft eller gjøre det billigere å låne penger, i et land der vi låner og bruker langt, langt mer enn det vi tjener.

100

For det er dette som er selve problemet. Ett av sykdomstegnene er en høy rente,

105

som vi så gjerne vil ha ned. Og fordi vi vil ha renten ned, går vi til angrep på selve sykdommen. Men vi kan gi noen lettelser underveis til dem som får merke den høye renten mest - selv i en vanskelig situasjon - de unge i sin første bolig. Det er
110 en slik linje vi nå legger opp til.

Det hadde vært hyggeligere, nå ved årsskiftet, å kunne bringe et gladere budskap. Men en regjerings oppgave å fortelle om den virkeligheten som omgir oss og som vi står midt oppe i. Det er vårt ansvar også å gå ut med upopulære og
115 mindre hyggelige opplysninger, og si nei til ønsker og krav som vi så gjerne skulle ha ønsket at det var mulig å oppfylle.

Nå, ved nyttår, må jeg slå fast at vi har fått en enda større utfordring å møte som nasjon. Vi har fått noen nye motbakker å gå.
120

Men den omlegging vi har gjennomført i det siste halvannet år har virket i riktig retning. Nå må vi ta noen nye felles tak, skal vi unngå tilbakeslag, å sikre det vi har vunnet.

125 Som Arne Garborg sa det: «Tek kvar og ein sin vesle stein, er snart vår åker rein.» Og de som er sterkest, må ta de tyngste steinene.

Det kinesiske tegnet for krise rommer to meninger: fare og mulighet. Vi skal se faren vi står foran, og vi skal bruke mulighetene vi har for å unngå den.
130

I dag er vårt næringsliv for sterkt innrettet mot produkter som lages billigere andre steder.

De markedene som vokser raskest ute er for produkter med et høyt
135 kunnskapsinnhold. Bak slike produkter ligger det mye innsats innen forskning og utvikling. Derfor satser vi så sterkt nettopp på det feltet.

Disse perspektivene stiller også nye krav til utdanning - fra grunnskole til universitet - og til voksenopplæring og etterutdanning. Kravene til kunnskap og
140 innsats i skolen er avgjørende for at dagens unge skal få det grunnlag de trenger for å møte 90-åras utfordringer.

Det spirer og gror mange steder i Industri-Norge. Nye bedrifter vokser fram, i skyggen av de store og vanskelige industrisakene som har preget nyhetsbildet.

Både innen landbruket og fiskerinæringen åpner det seg muligheter for nye næringsveier som kan bidra til å styrke Distrikts-Norge.

- 150 Fornyelse og omstilling er viktige krav også til det offentlige, som raskt må tilpasse seg nye krav og yte de tjenester den enkelte av oss og næringslivet har mest bruk for.

- 155 Mange har det siste året bidratt til en slik fornyelse. Innenfor helsevesenet har nye måter å organisere arbeidet på gitt fine resultater, slik at vi kan bruke utstyret mer og gi enda bedre og enda flere tjenester, som det er et stort behov for. Det gir glede og ny inspirasjon når vi ser at det nytter.

- 160 «Nå er det ikke mer penger, nå må vi tenke,» sa en britisk politiker i 30-årene.

Vanskelige tider er også tider hvor vi må finne nye veier - nye måter å gjøre tingene på. Og her må vi alle bidra, hver på vår plass. Det er en oppgave og en utfordring vi kan ta med oss inn i et nytt år.

- 165 Som et rikt land i et fredelig hjørne av verden har også vi et ansvar for mennesker som er tvunget til å forlate sitt hjemland. De er i en vanskelig livssituasjon, og skal etablere seg på nytt under helt nye forhold.

- 170 Med våre egne kulturtradisjoner som forankring kan vi åpne oss for nye impulser. Vi er ikke redd for å søke det ukjente når vi selv reiser ut som turister - eller gjennom bøker, musikk eller film søker inspirasjon og impulser i andre lands kulturskatter. Slik kan vi også møte de nye kulturene som flyktningene har med seg i sitt møte med vårt samfunn.

- 175 Når vi har hatt en ganske opphetet diskusjon i dette siste året, skyldes det både at det kommer så mange flere enn tidligere, og at det ikke er mulig å si ja til alle dem som kommer. Vår linje må være at vi først og fremst skal hjelpe dem som er hardest rammet.

- 180 De flyktninger som vi tar imot gjennom FNs flyktningapparat og de som kommer hit på egen hånd som asylsøkere og som fyller vilkårene for opphold i Norge, kommer hit for å skape seg en ny tilværelse i frihet. De har ikke noe ønske om å ligge vårt samfunn til byrde. De vil klare seg selv. Derfor skal vi

185 hjelpe dem inn i vårt samfunn, slik at de fortest mulig får nytt fotfeste.

I høst ble jeg spurt av en gruppe elever i Stavanger om å delta i en annonsekampanje mot trafikkulykker. Spørsmålet var hva jeg kunne gjøre for å redusere ulykkene.

190

Vi kan alle gjøre noe. Regjeringen har økt innsatsen på våre veier for å holde farten nede og fornuften oppe. Men dette er et område der hver enkelt av oss kan gjøre mer. For her dreier det seg om det ansvar vi alle har, overfor oss selv og våre medtrafikanter.

195

Visste dere at åtte av ti lovbrudd her i landet er brudd på trafikkreglene? Mange hundre mennesker blir drept i trafikken og mange tusen skades hvert år.

200

Hva ville det ikke bety for vårt samfunn hvis alle bestemte seg for å ta mer hensyn i trafikken?

205

Ikke bare trafikkulykker, men også livsstilssykdommer ellers, legger beslag på en stadig større del av våre helsetilbud. Hvis vi hadde greid å halvere trafikkulykkene, og dessuten de store helseskadene på grunn av alkohol og tobakk, ville vi fått mange ledige sykehussenger i vårt land.

Og det vet vi at vi trenger.

210

Den enkeltes ansvar og de holdninger vi står for spiller stor rolle for hva vi kan make. Det er mye i vårt samfunn vi ikke kan bedre hvis vi ikke selv er villige til å gjøre noe for det.

Barnas oppvekstsvilkår og miljø må være vårt aller viktigste perspektiv.

215

Norge er et godt land å vokse opp i, men vi må også gjøre det til et godt samfunn å vokse inn i. Da må vi ta hensyn både til barna og til de unge familienes behov, slik at de får endene til å møtes både når det gjelder tid, omsorg for hverandre og for barna.

220

Det siste året har vi igjen sett et sterkere engasjement for miljøspørsmål. Jeg er særlig glad for at ungdommen så klart viser at det er deres framtid det står om.

For lenge har vi oversett de grensene som miljøet selv setter.

225

Husk at i forrige århundre tok engelske arbeidere med seg kanarifugler i gruvene. Sluttet de å synge, visste de at de måtte komme seg opp i frisk luft.

230

Slik må vi også ta tegnene på alvor. At fisken dør betyr ikke bare at fiskens livsgrunnlag er ødelagt. Det er også et varsel til oss mennesker at det er noe alvorlig galt som skjer.

235

Dette er et ansvar som alle må ta innover seg - bedrifter og organisasjoner, finansmiljøer og offentlige organer.

Vi må ta vare på jorda, slik at den kan ta vare på oss.

240

Det er ingen løsning å stanse utviklingen, og la milliarder av mennesker forbli i fattigdom og sosial nød. Men utviklingslandene må få lære av våre feil og må kunne satse på en utvikling som naturen kan tåle. Hvis ikke vil det ramme oss alle.

245

Ute møter vi respekt og takknemlighet for den rollen Norge spiller i arbeidet for å skape en bedre utvikling i de fattige landene.

Vi har lange tradisjoner, og det er mange som står bak den innsatsen som her gjøres. Det kommer til uttrykk gjennom en sterk støtte til vår utviklingshjelp og gjennom stor oppslutning om de frivillige organisasjoners innsats ute.

250

Dere skal vite at det arbeidet som gjøres, både er med på å hjelpe fattige mennesker til en bedre hverdag og er med på å gi vårt land en sterkere stilling i det internasjonale samfunn. Det gir Norges stemme større styrke når vi i internasjonale fora arbeider for å styre utviklingen i en riktig retning.

255

Hvorfor er dette så viktig?

Jo, det som skjer i verden omkring oss er i økende grad med på å bestemme hva vi selv kan få til her hjemme, og tryggheten for vår egen og våre barns framtid.

260

Vi har i året som er gått kunnet glede oss over å feire kong Olavs 30-års jubileum og milepæler for kronprins Harald og kronprinsesse Sonja.

265 Den varme vår konge utstråler vil vi gjerne få returnere når vi nå ønsker ham,
hans familie og hverandre, enten vi er ute eller hjemme, et riktig godt nytt år!

Kilde

www.regjeringen.no

270

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/fellesskap-og-samhorighet>

275

280

285

290

295

300